

Podvod a účastenství na trestném činu

Nejsou-li bez pochybnosti vymezeny všechny znaky skutkové podstaty hlavního trestného činu, nemůže být posouzeno ani jejich pokrytí zaviněním účastníka, tedy naplnění subjektivní stránky jeho jednání. Jestliže je trestným činem spáchaným hlavním pachatelem trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák., pak se k trestnosti toho, kdo tomuto pachateli poskytl pomoc, z hlediska subjektivní stránky vyžaduje, aby byl alespoň srozuměn s tím, že hlavní pachatel někoho uvedl v omyl, využil jeho omylu či mu zamlčel podstatné skutečnosti, že se tím tento pachatel nebo někdo jiný obohatil a že někomu byla způsobena škoda, a to ve výši odpovídající jednotlivým kategoriím škody podle § 89 odst. 11 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 6 Tdo 186/2008, ze dne 21.2.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání, které podal obviněný F. H., , proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 3. 2007, sp. zn. 6 To 5/2007, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Bruntále pod sp. zn. 1 T 92/2004, tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. se rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 3. 2007, sp. zn. 6 To 5/2007, zrušuje v celé části týkající se obviněného F. H. a též podle § 261 tr. ř. v celé části týkající se obviněného R. D. Současně se zrušují také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Krajskému soudu v Ostravě přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále ze dne 24. 8. 2006, sp. zn. 1 T 92/2004, byl obviněný F. H. uznán vinným účastenstvím ve formě pomoci k trestnému činu podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250 odst. 1, odst. 2 tr. zák. Podle skutkových zjištění jmenovaného soudu totiž tento obviněný s obviněným R. D. „z podnětu obžalovaného R. D. a po předchozí domluvě s odsouzeným M. K., že vozidlo bude užívat obžalovaný R. D. a splátky budou hradit každý z poloviny, za situace, kdy odsouzený M. K. nevlastnil řidičský průkaz a oba byli nezaměstnaní, uzavřel odsouzený M. K. dne 14. 1. 2004 v O. s G. C. L., a.s. leasingovou smlouvu č. na osobní automobil zn. Ford Escort Diesel 1.8 TD CLX v ceně 119.000,- Kč, přičemž jako svého zaměstnavatele uvedl F. H., který tuto skutečnost při telefonickém ověřování potvrdil, zaplatili pouze zálohu a první splátku a další již nehradil“. Za to byl obviněný F. H. odsouzen podle § 250 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Obviněný R. D., jehož (popsané) jednání bylo kvalifikováno jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 2 tr. zák. spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., byl odsouzen podle § 250 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let.

O odvoláních, která proti tomuto rozsudku podali obvinění R. D. a F. H., rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Ostravě. Rozsudkem ze dne 29. 3. 2007, sp. zn. 6 To 5/2007, z podnětu odvolání obou odviněných napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil v celém rozsahu a za podmínek § 259 odst. 3 písm. b) tr. ř. uznal obviněného F. H. i obviněného R. D. vinným účastenstvím ve formě pomoci k trestnému činu podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250 odst. 1, odst. 2

tr. zák., neboť „po předchozí vzájemné domluvě R. D. a F. H. s již odsouzeným M. K. realizovali společný plán vylákání vozidla na leasing se záměrem tento nezaplatit, takže obžalovaný R. D. předal částku 20.000,- Kč M. K. na zaplacení akontace, načež M. K. dne 14. 1. 2004 uzavřel leasingovou smlouvu, přičemž do žádosti o uzavření leasingové smlouvy uvedl jako zaměstnavatele obžalovaného F. H. a příjem 11.000,- Kč, načež obžalovaný F. H. potvrdil telefonicky pracovníci G. C. L., a.s. M. Č. skutečnosti uvedené v žádosti, bez kterých by k uzavření předmětné smlouvy nedošlo, načež odsouzený M. K. zaplatil pouze zálohu a první splátku a další již neuhradil a vozidlo předal obžalovanému R. D. k užívání“. Za to obviněného F. H. odsoudil podle § 250 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání jednoho roku. Obviněného R. D. odsoudil podle § 250 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání dvou let.

Proti citovanému rozsudku Krajského soudu v Ostravě podal obviněný F. H. dovolání, přičemž uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř.

V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku poznamenal, že předpokladem trestní odpovědnosti za trestný čin podvodu je škoda na cizím majetku a nebo obohacení někoho na úkor cizího majetku. Shledal, že v daném případě však nic takového tvrzeno nebylo, nic takového se neprokázalo a hlavně žádná škoda na straně leasingové společnosti nevznikla.

Dále zdůraznil, že tzv. leasingový podvod, což je lidové označení pro tento případ, není ve speciálních skutkových podstatách trestního zákona uveden, zákon ho po formální stránce nezná, není postaven na stejných kritériích jako podvod úvěrový. Argumentoval přitom, že uzavřením leasingové smlouvy ještě leasingová společnost nepřestane být vlastníkem předmětu leasingu, nájemce pouze platí leasingové splátky a vlastníkem předmětu leasingu se stává až po jejich zaplacení ve sjednaném období. V návaznosti na to konstatoval, že v posuzované trestní věci došlo k uzavření leasingové smlouvy, k zaplacení tzv. akontace a první splátky a že samotný fakt, že v leasingové smlouvě jsou uvedeny údaje, které zcela neodpovídají skutečnosti, nezpůsobuje její neplatnost a ani škodu leasingové společnosti. V této souvislosti připomněl, že předmětem dokazování nebylo to, co se dále s uvedeným vozidlem dělo, aby pak mohlo být zkoumáno, zda přímí aktéři leasingové smlouvy naplnili znaky trestného činu podvodu jiným způsobem jednání, na kterém však již on (obviněný) neměl žádnou účast. V tomto směru nebylo ani žádné tvrzení. Vyjádřil přesvědčení, že pokud by nebyly plněny leasingové splátky, leasingová společnost by odstoupila od smlouvy, dostala by zpět pod kontrolu své vozidlo a vznikl by pouze dluh na splátkách. V daném případě tedy podle jeho názoru došlo ke sloučení znaků skutkové podstaty trestného činu podvodu, úvěrového podvodu či zpronevěry, přičemž ve vztahu k jeho osobě v popisu skutku není nic, co by mohlo být z tohoto pohledu trestným činem. Dospěl pak k závěru, že tím, že oba soudy nepohlížely na žalované jednání tímto způsobem, došlo k jeho odsouzení za jednání, které není trestným činem. Navíc ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku chybí v popisu skutku vyjádření jeho úmyslného zavinění, které má znaky trestného činu podvodu. Soud se omezil pouze na zjištění, že potvrdil telefonicky pracovníci G. C. L., a.s. M. Č. skutečnosti uvedené v žádosti, bez kterých by k uzavření předmětné smlouvy podle jejího tvrzení nedošlo.

Dále obviněný F. H. podotkl, že Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) se již opakovaně vyjádřil v tom smyslu, že trestněprávní kvalifikaci určitého jednání, které má ve své podstatě soukromoprávní základ, jako trestného činu, je třeba považovat za krajní prostředek, který má význam především celospolečenský. V zásadě však nemůže sloužit jako prostředek nahrazující ochranu práv a právních zájmů jednotlivce v oblasti soukromoprávních vztahů, kde závisí především na individuální aktivitě jednotlivce, aby střežil svá práva, jímž má soudní moc poskytovat ochranu. Je nepřijatelné, aby tuto ochranu aktivně přebíraly orgány činné v trestním řízení, jejichž úkolem je ochrana převážně celospolečenských hodnot stanovených v trestním zákoně a vymezených v

jednotlivých skutkových podstatách trestných činů, nikoliv ochrana konkrétních subjektivních práv jednotlivce, jež svou povahou spočívají v soukromoprávní sféře a které nechrání trestní právo. V této souvislosti odkázal na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 897/2005 a sp. zn. 5 Tdo 1038/2006. Prohlásil pak, že nelze vytvářet novou skutkovou podstatu trestného činu tím způsobem, že popisovaný skutkový děj bude vsazován do skutkové podstaty obecného trestného činu podvodu. Podle něho je třeba vzít v úvahu také princip proporcionality, tedy zda v projednávaném případě převažuje zájem společnosti na účinném stíhání takového jednání a zda použité prostředky trestní represe jsou oprávněné vzhledem ke sledovanému cíli.

V závěru dovolání vyjádřil domněnku, že nedodržení těchto zásad je možno podřadit pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., protože při hodnocení skutku nebyly dodrženy základní normy jak hmotného tak i procesního práva. Tím, že odvolací soud tento nedostatek hodnocení ze strany okresního soudu přešel, vytvořil tak podmínky pro aplikaci dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Proto obviněný F. H. navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 3. 2007, sp. zn. 6 To 5/2007, zrušil a věc vrátil Okresnímu soudu v Bruntále k dalšímu řízení.

K tomuto dovolání se za podmínek § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“). Dovolání shledal částečně důvodným. Dospěl totiž k závěru, že ze skutkové věty napadeného rozsudku nevyplývají žádné skutečnosti, z nichž by bylo možno zjistit podrobnosti o odsouzení M. K., o předmětné leasingové smlouvě a zejména o výši způsobené škody. Existuje tak rozpor mezi větou skutkovou a větou právní, v níž je konstatováno způsobení škody nikoli malé.

Zbývajícím námitkám obviněného F. H. ovšem podle státního zástupce přisvědčit nelze. Ze skutkové věty je zřejmé, že M. K. předal vozidlo obviněnému R. D. a nemá ho ve své dispozici, takže s ním nemá možnost disponovat ani leasingová společnost. Škoda (v nespecifikované výši) tedy nepochybně vznikla. Ze skutkové věty rovněž vyplývá, že potvrzení o zaměstnání a výši příjmů, byť pouze v telefonické podobě, poskytl obviněný F. H. leasingové společnosti po předchozí domluvě s K. a obviněným D. Jiná forma zavinění, než úmysl [přínejmenším nepřímý podle § 4 písm. b) tr. zák., neboť si byl vědom, že K. není zaměstnán a nebude mít pravděpodobně z čeho leasingové splátky hradit], proto nepřichází v úvahu. Státní zástupce též uvedl, že obviněný F. H. byl uznán vinným toliko pomocí k trestnému činu podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250 odst. 1, odst. 2 tr. zák. a že pro posouzení, zda skutek požívá trestněprávní ochrany či zda spadá do jiné právní oblasti je rozhodující skutek hlavního pachatele (tedy M. K.), jemuž obviněný F. H. pomáhal. Také shledal, že i když je v případě trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. poškozenou převážně soukromá osoba (fyzická či právnická), lze uzavřít, že jde většinou (a to i v případě tzv. „leasingového“ podvodu) o jednání společensky natolik nebezpečné, že je před ním ochrana prostředky trestního práva plně odůvodněna. Uzavřel, že uplatnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. vůbec nepřichází v úvahu, neboť není dán jeho základní předpoklad, totiž že došlo k zamítnutí či odmítnutí řádného opravného prostředku.

Z těchto důvodů státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání dovolání obviněného F. H. podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. vyhověl a aby z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. za použití § 261 tr. ř. ve prospěch R. D. částečně zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 3. 2007, sp. zn. 6 To 5/2007, v jeho odsuzující části, zrušil všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud zrušení ztratila svůj podklad, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal Krajskému soudu v Ostravě k novému projednání a rozhodnutí o podaných odvoláních. S projednáním věci v neveřejném zasedání vyslovil státní zástupce ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. souhlas i pro případ, že by Nejvyšší soud hodlal učinit jiné než navržené rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda je výše uvedené dovolání přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou, zda má všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání. Přitom dospěl k následujícím závěrům:

Dovolání proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 3. 2007, sp. zn. 6 To 5/2007, je přípustné z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., protože bylo rozhodnuto ve druhém stupni, dovolání napadá pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, přičemž směřuje proti rozhodnutí, jímž byl obviněný uznán vinným a uložen mu trest.

Obviněný je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném tímtož zákonným ustanovením.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda uplatněné dovolací důvody, resp. konkrétní argumenty, o něž se dovolání opírá, lze považovat za důvody uvedené v předmětném zákonném ustanovení.

Důvodem dovolání podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je existence vady spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k) (§ 265b odst. 1 tr. ř.). Předmětný dovolací důvod tedy dopadá na případy, kdy došlo k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání a procesní strana tak byla zbavena přístupu ke druhé instanci, nebo byl-li zamítnut řádný opravný prostředek, ačkoliv již v předcházejícím řízení byl dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

V posuzované trestní věci však o prvou ani druhou alternativu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. nemůže jít, neboť Krajský soud v Ostravě jako soud druhého stupně o řádném opravném prostředku (odvolání) obviněných rozhodl rozsudkem tak, že podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. v celém rozsahu zrušil napadený rozsudek soudu prvního stupně a za podmínek § 259 odst. 3 písm. b) tr. ř. znovu rozhodl o vině a trestu obviněných R. D. a F. H. Jinými slovy, pro naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v daném případě schází základní předpoklad – rozhodnutí soudu, kterým bylo rozhodnuto o zamítnutí či odmítnutí řádného opravného prostředku.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Tento dovolací důvod neumožňuje brojit proti porušení procesních předpisů, ale výlučně proti nesprávnému hmotně právnímu posouzení (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/03). Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. S poukazem na tento dovolací důvod totiž nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost zjištění skutkového stavu, či prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř. (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 449/03). Nejvyšší soud není povolán k dalšímu, již třetímu justičnímu zkoumání skutkového stavu (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV.

ÚS 73/03). Případy, na které dopadá ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je tedy nutno odlišovat od případů, kdy je rozhodnutí založeno na nesprávném skutkovém zjištění. Dovolací soud musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvouступňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud ovšem není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03).

Ze skutečností blíže rozvedených v předcházejících odstavcích tedy vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (především trestního, ale i jiných právních odvětví).

V návaznosti na popsané vymezení důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je třeba konstatovat, že uplatněné dovolací námitky jsou z hlediska jejich podstaty (stručně shrnuto výhrady, že ve vztahu k dovolateli neobsahuje popis skutku okolnosti podřaditelné pod skutkovou podstatu některého trestného činu) právně relevantní.

Nejvyšší soud neshledal důvod pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř. a proto přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a dospěl k níže uvedeným závěrům.

Podle § 120 odst. 3 tr. ř. musí výrok rozsudku, jímž se obviněný uznává vinným, přesně označovat trestný čin, jehož se výrok týká, a to nejen zákonným pojmenováním a uvedením příslušného zákonného ustanovení, nýbrž i uvedením místa, času a způsobu spáchání, popřípadě i uvedením jiných skutečností, jichž je třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným, jakož i uvedením všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu. Ve skutkové větě výrokové části rozsudku tudíž musí být popsány všechny znaky skutkové podstaty daného (konkrétního) trestného činu, a to slovním vyjádřením všech okolností, které v konkrétním případě vytváří znaky tohoto trestného činu. Popis skutku proto nemůže být libovolný, ale musí vyjadřovat všechny skutečnosti významné pro právní kvalifikaci.

O správné právní posouzení skutku se jedná tehdy, když popis skutku uvedený ve výroku rozsudku je

v souladu s právní větou obsahující formální zákonné znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu (a současně skutek dosahuje potřebného stupně společenské nebezpečnosti). Naproti tomu o nesprávné právní posouzení jde v případě, že popis skutku vyjádřený ve skutkové větě výroku rozsudku neodpovídá formálním znakům použité skutkové podstaty trestného činu vyjádřeným v právní větě výroku. Z logiky věci plyne, že o nesprávné právní posouzení skutku by se jednalo též v případě, kdy sice skutková a právní věta jsou v souladu, avšak skutek nedosahuje potřebného stupně společenské nebezpečnosti.

Z akcesority účastenství ve smyslu § 10 odst. 1 tr. zák. vyplývá mimo jiné to, že má-li být obviněný uznán vinným některou z forem účastenství, musí soud do výroku o vině zahrnout popis všech právně významných skutkových okolností jednak hlavního trestného činu spáchaného jinou osobou a následně i popis skutkových okolností jednání účastníka, které dávají podklad pro posouzení jeho jednání jako organizátora, návodce nebo pomocníka. Neobsahuje-li odsuzující rozsudek všechny uvedené nezbytné skutkové okolnosti charakterizující jednání účastníka a byl-li přesto obviněný uznán vinným některou z forem účasti na spáchání trestného činu hlavního pachatele, lze v tom spatřovat nesprávné právní posouzení skutku a naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g), popřípadě též písm. l) tr. ř. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 5 Tdo 303/2004, publikované pod č. 8/2004 v Trestněprávní revui /C. H. BECK, str. 240).

Trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 2 tr. zák. se dopustí ten, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tímto činem škodu nikoli malou.

Ve stručnosti lze připomenout, že omyl je rozpor mezi představou a skutečností a půjde o něj tehdy, když podváděná osoba nemá o důležité okolnosti žádnou představu nebo se domnívá, že se nemá čeho obávat; omyl se může týkat i skutečností, které mají teprve nastat, pachatel však musí o omylu jiného vědět již v době, kdy dochází k obohacení. Uvedením v omyl pachatel předstírá okolnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci, přičemž může jít o lest, ale i o pouhou nepravdivou informaci. Při využití omylu jiného pachatel sám k vyvolání omylu nepřispěl, ale po poznání omylu jiného a v příčinném vztahu k němu jednal tak, aby ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatil. Podstatné skutečnosti zamlčí pachatel, který neuvede při svém podvodném jednání jakékoliv skutečnosti, které jsou rozhodující nebo zásadní pro rozhodnutí podváděné osoby, přičemž pokud by tyto skutečnosti byly druhé straně známy, k plnění z její strany by nedošlo, popř. došlo za méně výhodných podmínek. Naplnění skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. předpokládá existenci příčinné souvislosti mezi omylem určité osoby (resp. její neznalostí všech podstatných skutečností) a jí učiněnou majetkovou dispozicí a dále příčinnou souvislost mezi touto dispozicí na jedné straně a škodou na cizím majetku a obohacením pachatele nebo jiné osoby na straně druhé.

Po subjektivní stránce se vyžaduje úmysl, přičemž úmyslné zavinění pachatele musí zahrnovat všechny znaky objektivní stránky uvedeného trestného činu, tj. jednání, následek i příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel:

- a) chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem [§ 4 písm. a) tr. zák.], nebo
- b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn [§ 4 písm. b) tr. zák.].

Škodou na cizím majetku je újma majetkové povahy. Jde nejen o zmenšení majetku, tedy úbytek hospodářské hodnoty, ale i o ušlý zisk, tedy o to, o co by jinak byl majetek oprávněně zvětšen. Obsahem škody může být peněžitá částka, nějaká věc, ale i konání nebo opomenutí, které má určitou majetkovou hodnotu [viz Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha : C. H. Beck 2004. 1470 s.]. Za škodu nikoli malou se v souladu § 89

odst. 11 tr. zák. považuje škoda ve výši nejméně 25.000,- Kč.

Obohacím (které se nemusí shodovat se způsobenou škodou) se rozumí neoprávněné rozmnožení majetku (majetkových práv) pachatele nebo někoho jiného, ať již jeho rozšířením nebo ušetřením nákladů, které by jinak byly z majetku pachatele nebo někoho jiného vynaloženy. Zákonný znak „obohacení jiného“ je naplněn i obohacím blíže neurčené osoby anebo skupiny osob (viz rozhodnutí č. [18/1991](#) Sb. rozh. tr.).

Účastníkem na dokonaném trestném činu nebo na jeho pokusu je podle § 10 odst. 1 tr. zák. ten, kdo úmyslně:

- a) spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil (organizátor),
- b) navedl jiného k spáchání trestného činu (návodce),
- c) poskytl jinému pomoc k spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, radou, utvrzováním v předsevzetí, slibem přispět po trestném činu (pomocník).

Podle § 10 odst. 2 tr. zák. se na trestní odpovědnost a trestnost účastníka užije ustanovení o trestní odpovědnosti a trestnosti pachatele, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného.

S ohledem na tato teoretická východiska Nejvyšší soud k dovolání obviněného F. H. zdůrazňuje, že ačkoli odvolací soud (podle právní věty a použité právní kvalifikace) shledal, že obviněný F. H. (i obviněný R. D.) naplnil všechny znaky skutkové podstaty účastenství ve formě pomoci k trestnému činu podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250 odst. 1, odst. 2 tr. zák., je zřejmé, že na základě skutkové věty ve výroku o vině v rozsudku soudu druhého stupně, nelze k takovému závěru dojít. Ve skutkové větě totiž není obsažen popis všech právně významných skutkových okolností hlavního trestného činu spáchaného obviněným M. K., konkrétně zde není vyjádřena výše škody způsobené činem hlavního pachatele M. K. Nelze proto činit závěr, že jím byla způsobena škoda nikoli malá, která je obligatorním znakem trestného činu (objektivní stránky) podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 2 tr. zák. Za popsané situace tak ani není možno uzavřít, že by jednání obviněného F. H. (resp. obviněného R. D.) bylo - stručně řečeno - v příčinné souvislosti se škodou, a to přímo ve výši naplňující znak škody nikoli malé ve smyslu § 89 odst. 11 tr. zák. Neúplný je popis objektivní stránky uvedeného trestného činu i z dalšího hlediska, neboť zde není konkrétně uvedeno, komu měla být škoda způsobena.

V návaznosti na rozvedené skutečnosti je nutné dále konstatovat, že vzhledem k již zmíněnému principu akcesority účastenství na trestném činu je zřejmé, že nejsou-li bez pochybnosti vymezeny všechny znaky skutkové podstaty hlavního trestného činu, nemůže být posouzeno ani jejich pokrytí zaviněním účastníka, tedy naplnění subjektivní stránky jeho jednání.

Jestliže je trestným činem spáchaným hlavním pachatelem trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák., pak se k trestnosti toho, kdo tomuto pachateli poskytl pomoc, z hlediska subjektivní stránky vyžaduje, aby byl alespoň srozuměn s tím, že hlavní pachatel někoho uvedl v omyl, využil jeho omylu či mu zamlčel podstatné skutečnosti, že se tím tento pachatel nebo někdo jiný obohatil a že někomu byla způsobena škoda, a to ve výši odpovídající jednotlivým kategoriím škody podle § 89 odst. 11 tr. zák. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 5 Tdo 303/2004, publikované pod č. 8/2004 v Trestněprávní revui /C. H. BECK, str. 240).

Nad rámec těchto závěrů je na místě zmínit několik poznámek k tzv. leasingovému podvodu. Jde o jednu z dnes již typických forem obecného podvodu podle § 250 tr. zák. Podstatou trestného činu podvodu je, jak již shora naznačeno, především úmyslné podvodné jednání pachatele. Jestliže pachatel jedná od počátku se záměrem vylákat předmět leasingu, aniž by leasingové smlouvě hodlal dostát [přímý úmysl podle § 4 písm. a) tr. zák.], případně již v době uzavírání leasingové smlouvy ví,

že s ohledem na své finanční poměry nebude moci dostat ani základním podmínkám ze smlouvy vyplývajícím a je s tím srozuměn [nepřímý úmysl podle § 4 písm. b) tr. zák.], takže smlouva byla uzavřena jen jako prostředek k vylákání předmětu leasingu, kterým uváděl pronajímatele v omyl, pak čin je v takovém případě dokonán převzetím předmětu leasingu pachatelem, jenž se tímto způsobem obohatí na úkor leasingové společnosti.

Z důvodů rozvedených výše však Nejvyšší soud dospěl k závěru, že skutek, tak je uveden ve výroku o vině v rozsudku soudu druhého stupně, byl nesprávně právně posouzen, neboť závěr odvolacího soudu o vině obviněného F. H. účastenství ve formě pomoci k trestnému činu podvodu podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 250 odst. 1, odst. 2 tr. zák., není podložen odpovídajícími skutkovými zjištěními.

Nejvyšší soud proto v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.] z podnětu důvodně podaného dovolání podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. v celé části týkající se obviněného F. H. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 3. 2007, sp. zn. 6 To 5/2007. Jelikož přitom shledal, že důvod, z něhož rozhodl ve prospěch obviněného F. H., prospívá též obviněnému R. D., aplikoval s ohledem na dikci § 265k odst. 2 věta třetí tr. ř. ustanovení § 261 tr. ř. (tzv. beneficium cohaesionis) a předmětné rozhodnutí zrušil i v celé části týkající se obviněného R. D. Současně zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)